

Srovnání výskytu *Chaetomium* Kunze ex Fries na volně žijících savcích a ptácích

Comparison between the occurrence of *Chaetomium* Kunze ex Fries on free-living mammals and birds

Zdeněk Hubálek*

Houby rodu *Chaetomium* byly izolovány ze srsti 12,5% z 568 vyšetřených malých savců (*Rodentia*, *Insectivora* a *Chiroptera*) třiadvaceti druhů a z opeření 52,9% z 51 vyšetřených ptáků (*Passeriformes*, *Columbiformes*, *Ciconiiformes*, *Coraciiformes* a *Strigiformes*) šestnácti druhů, ulovených na řadě lokalit v S. R. Černá Hora a S. R. Bosna a Hercegovina (Jugoslávie). Nejhojnější druhy chetomií byly na savcích (pořadí podle klesající frekvence výskytu) *C. funiculum*, *C. globosum*, *C. olivaceum* a *C. cochliodes*, zatímco na ptácích *C. globosum*, *C. cochliodes*, *C. funiculum*, *C. indicum* a *C. murorum*; ostatní, méně často izolované druhy zahrnují *C. crispatum*, u savců nejištěné *C. elatum* a u ptáků neprokázané druhy *C. bostrychodes*, *C. fusiforme* a *C. microcephalum*. Rozdíl mezi frekvencí výskytu hub rodu *Chaetomium* v srsti savců a v opeření ptáků je statisticky průkazný a naznačuje, že volně žijící ptáci jsou významnějšími přenašeči těchto celulolytických hub než drobní savci. Z hlediska šíření chetomií přenosem je důležitá otázka způsobu přichycení perithecií na tělesný povrch homiothermních obratlovců; v této souvislosti je v práci zdůrazněn význam morfologie terminálních trichomů perithecií. Zatímco v srsti savců dominovaly druhy s trichomy na konci trnovitě dichotomicky větvenými (typu *C. funiculum*), u nichž je mechanismem přichycení perithecií k přenašeči „zaháknutí“, v opeření ptáků převládala chetomia se spirálovitě stočenými nebo výrazně zvlněnými trichomy (typu *C. cochliodes* nebo *C. globosum*), pro něž je charakteristické přichycení perithecií „přitažením“ v důsledku natáhnutí trichomů ve směru k teplému tělesu.

Fungi of the genus *Chaetomium* were isolated from the fur of 12.5% of 568 examined small mammals (*Rodentia*, *Insectivora* and *Chiroptera*) of 23 species and from the plumage of 52.9% of 51 examined birds (*Passeriformes*, *Columbiformes*, *Ciconiiformes*, *Coraciiformes* and *Strigiformes*) of 16 species captured in various localities in S. R. Montenegro and S. R. Bosnia and Hercegovina, Yugoslavia. The most frequent species of chaetomia were on the mammals (the rank in accord with the descending frequency of occurrence) *C. funiculum*, *C. globosum*, *C. olivaceum* and *C. cochliodes*, whereas on the birds *C. globosum*, *C. cochliodes*, *C. funiculum*, *C. indicum* and *C. murorum*; the remaining species were isolated less frequently and they included *C. crispatum*, *C. elatum* (not found on the mammals) and some species not isolated from the birds: *C. bostrychodes*, *C. fusiforme* and *C. microcephalum*. The difference between the frequency of occurrence of fungi of the genus *Chaetomium* on fur of the mammals and on plumage of the birds is statistically significant and it indicates that free-living birds are more important carriers of these cellulolytic fungi than small mammals are. From the viewpoint of the carriage dispersal of chaetomia, the question is important of attachment means of perithecia on the body surface of homiothermous vertebrates, and the significance is emphasized in this connection of the morphology of the perithecial terminal hairs. The species prevailed with the hairs dichotomously thorn-like branched (the type: *C. funiculum*) on fur of the mammals, in which the attachment mechanism of perithecia to a carrier is a "hooking", but chaetomia with spirally coiled or markedly sinuous or undulate hairs (the types: *C. cochliodes* and *C. globosum*) predominated on birds' plumage. The characteristic feature is an attachment of the latter perithecia by means of a "drawing" in consequence of an elongation of the hairs towards a warm body.